

Fosterforeldres arbeidsrettslige stilling og deres sosiale rettigheter

Vedlegg til Fosterhjemsavtalen, per 1. november 2010

Denne veiledningen gir generell informasjon. Det tas forbehold om at gjeldende regelverk kan bli endret, herunder lov om folketrygd og arbeidsmiljøloven. For mer informasjon anbefales nettsidene nav.no. De rettslig bindende formuleringene finner du i følgende lovverk:

- Lov om folketrygd av 28. februar 1997
- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern av 17. juni 2005
- Lov om barnetrygd av 8. mars 2002

Fosterhjemsoppdraget

Oppdraget som fosterhjem innebærer å ivareta omsorgen for barn og ungdom på vegne av barneverntjenesten. Oppdragstaker utfører oppdraget i sitt private hjem og er å anse som frilanser etter folketrygdloven. Frilansere er definert som "enhver som utfører arbeid eller oppdrag utenfor tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse", jf. folketrygdloven § 1-9. For nærmere omtale av hva som ligger i betegnelsen, vises til Arbeids- og velferdsetatens rundskriv om begrepet frilanser, som kan søkes opp på nav.no.

Omsorgs- og foreldrepermisjon

Er barnet under 15 år har fosterforeldrene rett til omsorgspermisjon i to uker i forbindelse med at omsorgen overtas, jf. arbeidsmiljøloven § 12-3 (2).

Er barnet under 15 år har fosterforeldre også rett til foreldrepermisjon fra sitt arbeid i til sammen inntil tre år, jf. arbeidsmiljøloven § 12-5 (4). Slik permisjonen gis uten ytelse fra folketrygden, men hvis barneverntjenesten krever eller ønsker at en av fosterforeldrene skal slutte i annet arbeid for å være hjemmeværende, vil denne fosterforelder som regel få lønnskompensasjon fra barneverntjenesten i form av forhøyet arbeidsgodtgjøring.

Rett til redusert arbeidstid

Fosterforeldre har rett til redusert arbeidstid i en begrenset periode etter arbeidsmiljøloven § 10-2 (4). Retten til redusert arbeidstid tar særlig sikte på småbarnsforeldre og personer med andre omsorgsforpliktelser, herunder fosterforeldre. Redusert arbeidstid kan kreves dersom en arbeidstaker med små fosterbarn ønsker mer tid til samvær, eller dersom det er problemer med å skaffe barnevakt. Arbeidstidsreduksjonen kan gjennomføres ved kortere daglig arbeidstid, fri en eller flere dager i uken eller på andre måter. Arbeidstidsreduksjonen kan også tas ut som arbeidsfrie perioder. Det er et vilkår at arbeidstidsreduksjonen kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for arbeidsgiveren.

Dagpenger under arbeidsledighet

Dersom den ene av fosterforeldrene blir arbeidsledig eller permittert, og vedkommende mottar dagpenger, vil dagpengegrunnlaget bli redusert på grunn av fosterhjemsoppdraget. I fosterhjem uten forsterkning, og hvor begge foreldrene er i arbeid, vil arbeidsgodtgjørelsen for fosterhjemsarbeidet regnes som om den fordeles likt mellom begge foreldrene. Det har ingen betydning at godtgjørelsen bare blir utbetalt til den ene av foreldrene. Timetallet som skal føres på meldekortene for fosterhjemsarbeidet beregnes ved å dividere arbeidsgodtgjørelsen som utbetales, med timelønn for barnehageassistenter.

En ulik fordeling av timer kan være tilfelle der den ene av fosterforeldrene er utearbeidende i full stilling, mens den andre er hjemmeværende med barn. Dersom den ene av fosterforeldrene har forpliktet seg til å være hjemmeværende med fosterbarn, kan det etter en konkret vurdering være naturlig å la den utearbeidende fosterforelder slippe å føre timer på meldekortet for tilsyn av fosterbarnet.

Les mer om dette i punkt 2.6.2.6 i Arbeids- og velferdsetatens "Rundskriv om vanlig arbeidstid og graderte dagpenger", som kan søkes opp på nav.no

Feriepenger

Siden fosterforeldre ikke anses som arbeidstakere har de ikke rett til feriepenger etter ferieloven, heller ikke om de mottar godtgjøring som forsterket fosterhjem. Derimot mottar fosterforeldre arbeidsgodtgjøring i 12 måneder i året, mens en vanlig arbeidstaker får lønn i 11 måneder og feriepenger i tillegg. Det kan dessuten inngås avtale om at barneverntjenesten skal betale avlastning eller ferieopphold for barnet, slik at fosterforeldrene kan ha ferie og reise bort alene. Arbeidsgodtgjøringen faller ikke bort under slike forhold, og fosterforeldrene mottar da indirekte ytelser som kan sammenliknes med feriepenger.

Barnetrygd og kontantstøtte

Fosterforeldre har krav på barnetrygd, jf. barnetrygdloven § 2 annet ledd. Barnetrygden skal utbetales til fosterforeldrene og gå til løpende underhold av barnet.

Det gis ikke kontantstøtte for barn som er plassert i fosterhjem, jf. kontantstøtteloven § 6.

Sykepenger

Dersom fosterhjemsforholdet må opphøre på grunn av sykdom, har fosterforeldre rett til sykepenger etter folketrygdloven § 8-38. Siden arbeidsgodtgjøringen til fosterforeldre anses som frilanserinntekt, vil fosterforeldre ha rett til sykepenger med 100 % dekning fra og med dag 17 etter at plasseringen opphører. For å få full sykepengedekning fra første sykedag kan man tegne tilleggsforsikring etter folketrygdloven § 8-39. Behovet for slik forsikring bør avklares mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten i forbindelse med inngåelse av Fosterhjemsavtalen. En eventuell forsikring bør dekkes av barneverntjenesten.

Fosterforeldre som har arbeid i tillegg til å være fosterforeldre vil få sykepengegrunnlaget beregnet etter folketrygdloven § 8-40 for medlemmer med kombinerte inntekter som arbeidstaker og frilanser, eventuelt etter folketrygdloven § 8-42 som selvstendig næringsdrivende og frilanser, eller etter folketrygdloven § 8-43 som arbeidstaker, selvstendig næringsdrivende og frilanser.

Hvis fosterbarnet blir sykt

Hvis fosterbarnet blir sykt, har fosterforeldre rett til permisjon, jf. arbeidsmiljøloven § 12-9.

Fosterforeldre har også rett til omsorgspenger ved barns eller barnepassers sykdom, jf. folketrygdloven § 9-5 annet ledd.

Hjelpestønad fra folketrygden til tilsyn og pleie

Fosterforeldrene har krav på hjelpestønad dersom fosterbarnet har behov for særskilt tilsyn og pleie på grunn av varig sykdom, skade eller lyte, jf. folketrygdloven § 6-4. Stønaden kommer i tillegg til arbeidsgodtgjøringen, også når fosterhjemmet er forsterket. Det forutsettes at kommunen ikke reduserer sin lønnsgodtgjøring til fosterforeldre i de tilfellene der det også utbetales hjelpestønad etter folketrygdloven. Kommunen kan ikke ta refusjon i hjelpestønaden etter barnevernloven § 9-3.

Pensjon

Fosterforeldres rett til pensjon følger av Lov om folketrygd (Folketrygdloven). På samme måte som annen pensjonsgivende inntekt, vil arbeidsgodtgjøringen fosterforeldre mottar inngå i grunnlaget for opptjening av pensjonspoeng. Pensjonspoengene benyttes til å beregne tilleggspensjon, som er en del av den statlige alderspensjonen som alle har krav på (se folketrygdloven kapittel 19 eller 20). Det opptjenes pensjonspoeng på skattbar arbeidsinntekt som overstiger Folketrygdens grunnbeløp (G).

Fosterforeldre som minst halve året har hatt den daglige omsorgen for barn som ikke har fylt seks år innen årets utgang, vil etter folketrygdloven § 3-16 være garantert minst 3,5 pensjonspoeng pr. år uavhengig av inntekt. Opptjeningen tilsvarer en inntekt på 4.5G. Poengene vil i utgangspunktet godskrives den som mottar barnetrygden. Dersom vedkommende har inntekt over 1G, og dermed opptjener pensjonspoeng av den grunn, vil de poengene man har krav på etter folketrygdloven § 3-16 reduseres tilsvarende. Fosterforeldre med omsorg for barn som har fylt 6 år vil ikke opptjene pensjonspoeng med mindre de har en samlet inntekt som overstiger 1G.

Som frilansere vil fosterforeldre ikke være tilknyttet noen tjenstepensjonsordning, i motsetning til de aller fleste arbeidstakere. Et alternativ til tjenstepensjonsordning kan være såkalt skattefavisert pensjonssparing. Ordningen innebærer at frilansere årlig kan betale inntil 4 prosent av lønn mellom 1G og 12G fra frilanservirksomhet til en innskuddspensjonsordning med rett til fradrag i skattepliktig inntekt.